

Sygn. akt II CSKP 40/22

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)
SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)
SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa [REDAKTOWANE]
przeciwko mBank spółce akcyjnej z siedzibą w Warszawie
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 kwietnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi
z dnia 24 grudnia 2018 r., sygn. akt III Ca 1969/17,

I. oddala skargę kasacyjną;

II. zasądza od mBank spółki akcyjnej z siedzibą w Warszawie
na rzecz [REDAKTOWANE] kwoty
po 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność

Izba Cywilna
Sądu Najwyższego

Anna Misztal-Konecka
Anna Misztal-Konecka
starszy sekretarz sądowy

UZASADNIENIE

Pozwem z 10 grudnia 2015 r. [REDAKTOWANE] wystąpili o zasądzenie od mBank spółki akcyjnej z siedzibą w Warszawie solidarnie kwoty 62 792,79 zł wraz z odsetkami od 27 listopada 2015 r. oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu podnosili, że zawarta przez nich umowa kredytowa jest częściowo bezskuteczna w zakresie klauzul indeksacji walutowej oraz zmiany oprocentowania, które mają charakter niedozwolony, ewentualnie, że nie zawarli umowy albo, że jest ona nieważna.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wyrokiem z 27 września 2017 r. oddalił powództwo i nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z 24 grudnia 2018 r. zmienił powyższy wyrok i zasądził od mBank spółki akcyjnej z siedzibą w Warszawie na rzecz [REDAKTOWANE] 61 942,48 zł wraz z odsetkami; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od mBank spółki akcyjnej z siedzibą w Warszawie na rzecz [REDAKTOWANE] 7250,60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; oddalił apelację w pozostałej części oraz zasądził od mBank Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie na rzecz [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] kwotę 3700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, z których wynikało, że 22 czerwca 2006 r. powodowie zawarli umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych mPlan. Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 360 000 zł indeksowanego kursem CHF. Oprocentowanie zostało określone jako zmienne i na dzień zawarcia umowy wynosiło 2,45 % w skali roku. W umowie wskazano, że zmiana wysokości oprocentowania kredytu może nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 10 ust. 2) oraz, że spłata kredytu następuje w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych, które spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg. kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej BRE Banku SA, obowiązującego na dzień spłaty

z godz. 14.50 (§ 11 ust. 1 i 4). Kredytobiorcy podpisali oświadczenie, z którego wynikało, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej i w pełni je akceptują. Ponadto potwierdzili, że są świadomi, że z kredytem wiąże się ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu. Szczegółowe zasady udzielenia i warunków spłaty kredytu zostały określone w Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach mPlanów hipotecznych. Wynikało z niego, że kursy kupna/sprzedaży walut oraz wysokość spreadu walutowego wyznaczone są z uwzględnieniem: bieżących notowań kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, popytu i podaży na waluty na rynku krajowym, różnicy stóp procentowych oraz stóp inflacji na rynku krajowym, płynności rynku walutowego; stanu bilansu płatniczego i handlowego.

W dniu 30 stycznia 2015 r. powodowie zawarli z pozwanym aneks do umowy, na podstawie którego uzyskali możliwość dokonywania zmiany waluty spłaty kredytu hipotecznego ze złotych na walutę waloryzacji.

Pismem z 10 listopada 2015 r. powodowie wezwali mBank spółkę akcyjną do zapłaty kwoty 62 792,79 zł tytułem zwrotu nienależnego świadczenia polegającego na bezprawnym pobraniu przez bank rat spłaty kredytu hipotecznego.

Sąd Rejonowy oddalił powództwo, uznając, że powodowie nie zgłosili żadnych środków dowodowych, które zmierzałyby do potwierdzenia ich argumentów o abuzywnym charakterze kwestionowanych postanowień. Powodowie świadomie wybrali formę kredytu indeksowanego do waluty obcej, zapoznali się z treścią umowy oraz załączonego do niej Regulaminu. Uważali, że jest to dla rozwiązanie korzystne. Koszt kredytu i wysokość raty były niższe niż przy kredycie złotowym. Przyznali, że rozumieli co to jest ryzyko walutowe. W konsekwencji - w ocenie Sądu I instancji - nie można uznać, aby interesy powodów w momencie zawierania umowy były naruszone, a tym bardziej, by było to naruszenie rażące. Powodowie przez wiele lat spłacali kredyt, nie kwestionując jego zapisów. Nie wnieśli o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów i bankowości, którego zadaniem byłoby określenie, czy w związku z dość otwartym i szerokim katalogiem kryteriów zmiany stopy procentowej, Bank kierował się najbardziej

racjonalnymi, ekonomicznie uzasadnionymi i dającymi się odpowiednio zweryfikować czynnikami, ustalając poziom ostatecznego zadłużenia odsetkowego kredytobiorcy, czy zastosowane czynniki wpływające na zmianę oprocentowania kredytu były obiektywnie uzasadnione i czy uwzględniały w równym stopniu parametry wpływające na wzrost oraz obniżenie oprocentowania, a także czy w spornym okresie między stronami umowy zachodziła odpowiednia repartycja ryzyka związanego z czynnikami wpływającymi na wysokość oprocentowania.

Sąd Okręgowy nie podzielił oceny prawnej Sądu Rejonowego, że w ustalonym stanie faktycznym nie było podstaw dla przyjęcia, iż oceniana umowa kredytowa nie zawierała klauzul niedozwolonych. Uznał, że klauzula waloryzacyjna nie jest postanowieniem o charakterze przedmiotowo istotnym i może być objęta kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Przyznanie sobie przez pozwanego prawa do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu indeksowanego kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wysokości tzw. spreadu walutowego, przy pozbawieniu powodów na to jakiegokolwiek wpływu, narusza ich interesy i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Umowa kredytowa nie określała szczegółowego sposobu ustalania oprocentowania kredytu, przez co powodowie również byli zdani na arbitralne decyzje banku w tej kwestii. Kwestionowane postanowienie daje bankowi pełną swobodę decydowania, czy zmienić oprocentowanie, w jakim zakresie i w jakim kierunku. Nie określono ram czasowych, w jakich bank byłby zobowiązany dokonać zmiany, jeśli parametry finansowe uległyby zmianie. Same zaś czynniki/parametry, według których ewentualne zmiany miały być realizowane są do tego stopnia ogólnikowe, że nie można wypełnić ich konkretną i jednoznaczną treścią. Sporne postanowienie nie określa, w jakim stopniu miałyby wpływać na zmianę oprocentowania. Sformułowanie § 10 ust. 2 umowy zapewniło bankowi możliwość wprowadzania takich zmian oprocentowania, które będą uwzględniać wyłącznie jego interes ekonomiczny, przerzucając cały ciężar finansowy łączącej strony umowy oraz ryzyko na konsumenta. Wypełnia to przesłankę rażącego naruszenia interesów konsumenta. Miarodajną dla badania zgodności postanowień umownych z dobrymi obyczajami oraz zaistnienia rażącego naruszenia interesów konsumenta

jest chwila zawarcia umowy. W tym kontekście czynienie jakichkolwiek ustaleń w kierunku zweryfikowania postępowania pozwanego banku w sferze wprowadzenia zmian oprocentowania kredytu należało uznać za zbędne.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał kwestionowane przez powodów klauzule umowne, przewidujące mechanizm indeksacji do franka szwajcarskiego oraz klauzulę zmiany oprocentowania, za niedozwolone postanowienia umowne. Skutkiem tego była konieczność ich pominięcia przy ustalaniu treści stosunku prawnego wiążącego konsumenta. W sprawie brak jest przepisów dyspozytywnych określających zasady indeksacji walutowej oraz zmiennego oprocentowania w umowach kredytu bankowego. Jednocześnie umowa może obowiązywać bez mechanizmu indeksacji i zmiennego oprocentowania, gdyż po wyeliminowaniu z niej abuzywnych postanowień zawiera nadal wszystkie przedmiotowo istotne elementy umowy kredytu. Nie występuje żadna wymagająca uzupełnienia luka. Kredyt ma charakter złotowy, a w całym okresie trwania umowy w mocy pozostają postanowienia umowy wyznaczające stawkę początkową odsetek. Uwzględnienie żądania nie spowoduje zatem takiej modyfikacji umowy łączącej strony, że będzie również prowadzić to do zmiany charakteru prawnego umowy.

Sąd Okręgowy w oparciu o opinię biegłego ustalił, że w związku z wyeliminowaniem klauzuli indeksacji nadpłata rat kredytu uiszczonych przez powodów wynosi 37 505,40 zł natomiast w związku z wyeliminowaniem klauzuli zmiennego oprocentowania nadpłata wynosi 25 036,25 zł. Uwzględniając, że powodowie żądali z tytułu nadpłaty w związku z wyeliminowaniem klauzuli zmiennego oprocentowania jedynie 24 437,08 zł żądanie podlegało uwzględnieniu do kwoty 61 942,48 zł.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł pozwany, zaskarżając go w części uwzględniającej apelację powodów. Postawił zarzuty naruszenia art. 278 § 1 w zw. z art. 233 k.p.c. oraz art. 385¹ § 1 i § 2, art. 385², art. 65 § 1 i 2, art. 56 k.c. w zw. z art. 4 i 5 ust. 2 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, art. 354, art. 77 § 1, art. 410 § 1 i 2 w zw. z art. 405 k.c. W konkluzji wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu

w Łodzi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona.

Nietrafne są podniesione w niej zarzuty naruszenia art. 385¹ § 1, 385² oraz art. 56 i 354 k.c. przez przyjęcie, że postanowienia § 7 ust. 1 oraz § 11 ust. 4 umowy (określające zasady przeliczenia rat kredytu według kursów z tabel kursowych Banku) oraz § 10 ust. 1 i 2 umowy (określające zasady zmiany oprocentowania zmiennego) stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Artykuły 385¹-385³ k.c. wprowadzają zakaz stosowania niedozwolonych postanowień umownych (klausul niedozwolonych) w obrocie konsumenckim. Przepisy te stanowią implementację dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: "dyrektywa 93/13") i dokonując ich wykładni, należy brać pod uwagę zarówno wskazówki wynikające z tej dyrektywy, jak i dorobek orzeczniczy TSUE. Artykuł 385¹ § 1 zd. 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, o czym mowa w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że klauzule zamieszczone we wzorcach umownych kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20; z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Podobnie w orzecznictwie TSUE wskazuje się, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu

charakteryzują tę umowę (zob. wyroki TSUE: z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r. w sprawie C-143/13, Matei, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r. w sprawie C-96/14, Van Hove, pkt 33; z 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16, Andriuc i in., pkt 35). Klauzule kształtujące mechanizm indeksacji nie zostały wyrażone w zawartej przez strony umowie kredytu w sposób jasny i precyzyjny, a zatem podlegają badaniu pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c.

Za utrwalone należy uznać stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym postanowienia umowne określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, są sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz naruszają rażąco interesy konsumenta. Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz konsumenta od swobodnej decyzji banku. Postanowienia umowy kredytu, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Tego rodzaju uregulowanie umowne jest niedopuszczalne (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18; z 28 września 2021 r., I CSKP 74/21; z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 19 września 2018 r., I CNP 39/17; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22). Zarzuty skargi kasacyjnej w tym zakresie nie zasługują zatem na uwzględnienie.

Zgodnie z również ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego klauzula zmiennego oprocentowania nie może mieć charakteru blankietowego, lecz

powinna dokładnie wskazywać czynniki (okoliczności faktyczne) usprawiedliwiające zmianę oprocentowania oraz relację między zmianą tych czynników, a rozmiarem zmiany stopy oprocentowania kredytu, określając precyzyjnie wpływ zmiany wskazanych okoliczności na zmianę stopy procentowej, a więc kierunek, skalę i proporcję tych zmian (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 6 marca 1992 r., III CZP 141/91, OSNC 1992, nr 6, poz. 90; uchwała Sądu Najwyższego z 19 maja 1992 r., III CZP 50/92; wyroki Sądu Najwyższego: z 5 kwietnia 2002 r., II CKN 933/99; z 11 lipca 2002 r., IV CKN 1219/00, OSNC 2003, nr 11, poz. 152; z 1 grudnia 2004 r., IV CK 205/04; z 4 listopada 2011 r., I CSK 46/11, OSNC-ZD 2013, nr A, poz. 4; postanowienie Sądu Najwyższego z 21 grudnia 2011 r., I CSK 310/11).

Dla oceny abuzywności postanowienia istotne znaczenie ma wymagana przez art. 385¹ § 2 zd. 1 k.c. i art. 5 dyrektywy 93/13 transparentność postanowienia, a więc jego jednoznaczność i zrozumiałość (zob. wyrok SN z 30 czerwca 2020 r., III CSK 343/17, OSNC 2021, nr 2, poz. 13 i tam przywoływane orzecznictwo oraz wyrok TSUE z 3 października 2019 r. w sprawie C-621/17, Kiss i CIB Bank, pkt 49), przy czym ważna jest nie tylko zrozumiałość postanowienia pod względem formalnym i gramatycznym, ale także wymaganie, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się to postanowienie, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (zob. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: z 26 lutego 2015 r. w sprawie C-143/13, Matei, pkt 73; z 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16, Andriuc, pkt 44-45; z 20 września 2018 r. w sprawie C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, pkt 74-78; z 5 czerwca 2019 r. w sprawie C-38/17, GT, pkt 33, 34, 36).

W zawartej przez strony umowie przewidziano, że zmiana wysokości oprocentowania kredytu może nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej),

którego waluta jest podstawą waloryzacji. Z treści umowy nie wynika zatem, czy zmiana oprocentowania kredytu nastąpi w razie wystąpienia jednego czy kilku wymienionych w niej czynników. Odwołuje się ona do niejednoznacznego pojęcia parametrów finansowych rynku pieniężnego. Brak w niej jakiegokolwiek informacji o sposobie wyliczenia nowego oprocentowania, w tym brak jakiegokolwiek ograniczenia możliwości dokonywania jego podwyższania. Ponadto to postanowienie umowy nie obliguje banku do obniżenia stopy oprocentowania kredytu w wypadku zmiany wskazanego w niej czynnika, bądź czynników na korzyść kredytobiorcy. Czynniki te nie zostały skonkretyzowane oraz nie określono ich wzajemnej relacji. Przesądza to o zasadności uznania przez sąd *meriti* zawartej w łączącej strony umowie klauzuli ustalenia zmiany oprocentowania za abuzywną.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę nie podziela poglądu, sprowadzającego się do konieczności specjalistycznego weryfikowania postępowania banku w drodze opinii biegłego celem definitywnego określenia zmiennej stopy procentowej. Oceny niedozwolonego postanowienia umownego zawartego w umowie dokonuje się według stanu z chwili jej zawarcia, a nie następnie, według okoliczności jego wykonywania (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/1, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Od tej chwili klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, chyba że wyrazi on świadomą wolę na objęcie tego rodzaju postanowieniem umownym. Mamy zatem do czynienia ze skutkiem *ex tunc*, a tym samym zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy pozostają bez znaczenia dla ich abuzywnego charakteru. W orzecznictwie TSUE za niedopuszczalną uznano nie tylko zmianę treści niedozwolonego postanowienia umownego, ale również jego częściowe utrzymanie w mocy (wyrok z 26 marca 2019 r. w sprawie C-70/17, Abanca Corporación Bancaria, pkt 55). Natomiast z przywoływanych powyżej orzeczeń TSUE dotyczących transparentności postanowień umowy zawartej z konsumentem wynika, że umowa taka winna przedstawiać w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się postanowienie umowne. Wymogów tych postanowienie zawarte w § 10 ust 2 umowy z 22 czerwca 2006 r. w sposób oczywisty nie spełnia.

Wyroki TSUE z 3 marca 2020 r. w sprawie C-125/18, Gómez del Moral Guasch, i z 20 stycznia 2021 r. w sprawie C-269/19, Banca B., odnoszące się do sposobu obliczania zmiennej stopy procentowej kredytu (zastosowanie wskaźnika o charakterze dyspozytywnym, podjęcie wszelkich niezbędnych środków mających na celu ochronę konsumenta), dotyczą sytuacji, w których stwierdzenie nieważności umowy narażałoby konsumenta na szczególnie niekorzystne (szkodliwe) konsekwencje (odpowiednio pkt 61-64, 67 i pkt 41-44) co w niniejszej sprawie nie ma miejsca. Powodowie jako jedną z podstaw zgłoszonych żądań wskazali nieważność zawartej umowy kredytu.

Niezależnie jednak od tego, czy zostałyby przyjęte, że możliwe jest utrzymanie obowiązywania umowy kredytu indeksowanego kursem CHF - po wyeliminowaniu z niej abuzywnych postanowień - w której kwota kredytu wyrażona zostałaby w PLN, czy też, że eliminacja z umowy kredytu indeksowanego abuzywnych klauzul przewidujących indeksację powoduje tak daleko idące przekształcenie umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, która nie może obowiązywać wobec niezachowania jej tożsamości, uzasadnione jest twierdzenie, że powodowie na skutek abuzywnego postanowienia umownego dotyczącego mechanizmu indeksacji kredytu nienależnie uiścili na rzecz pozwanego dochodzoną pozwem kwotę.

Luka powstała po usunięciu z umowy abuzywnej klauzuli indeksacyjnej nie może zostać wypełniona przez odwołanie się do art. 358 § 2 k.c. Przepis ten wszedł w życie 24 stycznia 2009 r., stąd nie jest możliwe jego stosowanie wobec umowy zawartej przez strony 22 czerwca 2006 r. Ponadto dotyczy on zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, natomiast w przypadku umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej (CHF) zobowiązanie jest wyrażone w złotych polskich.

Wobec wyeliminowania klauzuli indeksacyjnej z umowy stron, wskazywane przez pozwanego w skardze kasacyjnej ustalenie mechanizmu indeksacji w drodze wykładni nie jest możliwe. Chybiony jest więc podniesiony w skardze zarzut naruszenia art. 65 k.c. (zob. wyrok TSUE z 18 listopada 2021 r. w sprawie C-212/20, A. S.A.)

Podobnie jak w przypadku klauzuli regulującej mechanizm indeksacji, w odniesieniu do klauzuli dotyczącej oprocentowania zmiennego, niezależnie od tego czy uznać, że w mocy pozostają postanowienia umowy, wyznaczające stawkę początkową odsetek, która wskutek jej wadliwości, obowiązuje w całym okresie trwania umowy, czy też uznać, że konsekwencją stwierdzenia abuzywności klauzuli jest upadek całej umowy, żądanie zasądzenia z tego tytułu dochodzonej przez powodów znajduje uzasadnioną podstawę.

Wbrew zarzutowi skargi kasacyjnej zastosowanie w sprawie znajduje art. 410 § 2 k.c. W braku bowiem działania sanującego, świadczenie spełnione na podstawie niedozwolonego postanowienia umowy musi być postrzegane jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Jeżeli natomiast wobec niedozwolonych, a w konsekwencji bezskutecznych postanowień, umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.).

Na uwzględnienie nie zasługuje podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 56 k.c. w zw. z art. 4 i 5 ust. 2 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984). Ustawa ta stworzyła jedynie podstawę do zmiany postanowień umowy co do sposobu waloryzacji niespłaconych rat na przyszłość. Jak już wyżej wskazano, oceny niedozwolonego postanowienia umownego zawartego w umowie dokonuje się według stanu z chwili jej zawarcia, a nie następczo według okoliczności jego wykonywania. Nie można zatem uznać, że wejście w życie ustawy z 29 lipca 2011 r. usunęło z zawartej przez strony umowy kredytu abuzywne postanowienia umowne.

Natomiast odnośnie do zarzutu naruszenia art. 77 § 1 w zw. z art. 65 § 2 k.c. przez pominięcie, że w aneksie z 30 stycznia 2015 r. strony, w drodze zgodnych oświadczeń woli, zmodyfikowały umowę, przewidując spłatę kredytu w walucie waloryzacji, wyrażając zamiar dalszego nią związania, należy wskazać, że zarzut ten nie odnosi się do ustalonego stanu faktycznego sprawy. W wyroku TSUE z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20, Bank BPH) wskazano, że wykładni

art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. Takie stwierdzenie pociąga za sobą przywrócenie sytuacji, w jakiej znajdowałby się konsument w braku warunku, którego nieuczciwy charakter zostałby stwierdzony, chyba że konsument poprzez zmianę nieuczciwego warunku zrezygnował z takiego przywrócenia w drodze wolnej i świadomej zgody, czego zbadanie należy do sądu krajowego. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie ustalił jednak, aby powodowie w drodze wolnej i świadomej zgody, zawierając aneks z 30 stycznia 2015 r., zrezygnowali z przywrócenia sytuacji w jakiej znajdowaliby się w braku nieuczciwych warunków.

W konsekwencji, skarga kasacyjna pozwanego nie miała uzasadnionych podstaw, w związku z czym podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność

Izba Cywilna
Sądu Najwyższego
A. Mójciec
Anna Mójciec
starszy sekretarz sądowy